

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните
Център за оценка на риска
по хранителната верига

Актуализация на данните за растенията гостоприемници на *Xylella* spp. – систематично търсене на литература до 31 декември 2022 г.

След искане на Европейската комисия, Европейският орган по безопасност на храните (EFSA) е създал база данни за растенията гостоприемници на *Xylella* spp., която има за цел да предостави информация и научна подкрепа на оценители и управляващи риска, и изследователи, занимаващи се с *Xylella* spp.

Обхватът на тази програма е за периода 2021 – 2026 г., поради което EFSA е приканена да публикува актуализация на базата данни два пъти годишно.

Този доклад е свързан със осмата версия на базата данни, публикувана в Zenodo¹ обхващаща литература, публикувана от 1 юли 2022 г. до 31 декември 2022 г., както и наскоро добавени съобщения за прихващания на пратки в Europhyt² (по данни към 1 март 2023).

Данните са извлечени от 21 избрани публикации, при което са идентифицирани 12 нови растения гостоприемници на *X. fastidiosa* (обикновен кестен – *Castanea sativa*, *Genista triacanthos*, гревилея – *Grevillea rosmarinifolia*, лоницера – *Lonicera periclymenum*, Кръглолистна мента – *Mentha suaveolens*, яворолистен чинар – *Platanus x hispanica*, червена пираканта – *Pyracantha coccinea*, пиренейски дъб – *Quercus pyrenaica* и *Ulex micranthus*), които са естествено заразени с *X. fastidiosa* подвид *multiplex*.

Три нови растителни вида (трепетлика – *Populus tremula*, сива топола – *Populus x canescens*, върба Ива – *Salix caprea*) са били успешно изкуствено заразени с *X. fastidiosa* подвид *fastidiosa*. Не са извлечени допълнителни данни за *X. taiwanensis*

В сравнение с предишната версия на базата данни (EFSA, 2023) не са идентифицирани нови STs типове в световен мащаб. Към базата данни е била добавена нова информация за толерантния/резистентния отговор на растителните видове към инфекция с *X. fastidiosa* (73 растителни вида в 138 публикации, с общ брой 728 записа).

¹ Zenodo е база данни, разработена по европейска програма, позволяваща на изследователите да споделят научни статии, набори от данни, изследователски софтуер, отчети и всякакви други цифрови данни, свързани с изследвания.

² EUROPHYT – система за уведомяване и бързо предупреждение, занимаваща се с прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

□ Amber □ Green ☒ White

1618, гр. София, бул. „Цар Борис III“ № 136; тел. +359 2 427 30 56

<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

Най-проучените родове за резистентност са лоза (*Vitis*), цитрус (*Citrus*) и слива (*Prunus*), Броят на растенията, които могат да бъдат инфектирани от *Xylella* spp. достига 433 вида растения, принадлежащи към 197 рода и 68 семейства (растителни видове, идентифицирани чрез най-малко два метода на откриване – ELISA, PCR, секвениране, изолация на чиста култура и др.).

След добавянето на новооткритите гостоприемници на *Xylella* spp., към този момент, списъкът включва 690 растителни вида, 303 рода и 88 семейства, ако се разглеждат независимо от използвания метод за откриване.

Допълнителна актуализация на базата данни на EFSA за растения гостоприемници на *Xylella* spp. е планирана за януари 2024 г., с цел предоставяне на полезна информация и научна подкрепа на оценителите и управляващите риска, както и за изследователи, занимаващи се с *Xylella* spp.

Данните са достъпни като интерактивни отчети в платформата Microstrategy на следния линк: <https://www.efsa.europa.eu/en/microstrategy/xylella>

Информация за България

Освен маслината (*Olea*), *X. fastidiosa* напада и лозата (*Vitis*), като в САЩ през годините са регистрирани сериозни икономически загуби. Към този момент няма данни в Европа лозата да е нападната от тази бактерия, но тя остава рисков фактор при отглеждането на лозата, както в Европа, така и в България.

От 2002 г., в България се провеждат обследвания за наличието на *X. fastidiosa* в лозови маточници и насаждения с местен и вносен посадъчен материал, но към този момент бактерията не е откривана в страната.

Потенциалните вектори на тази бактерия в България са 27 вида от 6 семейства – сем. *Cicadellidae* (зелена цикада – *Cicadella viridis* Linnaeus, 1758, откривана е в страната³), сем. *Aphrophoridae* (пенеща цикада – *Philaenus spumarius* L, присъства в страната⁴), сем. *Cercopidae*, сем. *Cicadidae*, сем. *Tibicinidae* и сем. *Membracidae*.

При наличие на болестта или откриване на някои от векторите на *X. fastidiosa* е необходимо своевременно да се информират фитосанитарните инспектори в Областните дирекции по безопасност на храните.

³ https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/file/Nature/Protected_areas/Planove_za_upravlenie/PU_Kalimok_Brushlen.pdf ; <https://www.gbif.org/species/6260393>

⁴ https://science.uard.bg/index.php/newknowledge/article/viewFile/738/pdf_271 ; <file:///C:/Users/Nikolay%20Spasov/Downloads/Condition%20of%20soil.%20phytosanitary%20monitoring%20and%20yield%20of%20einkorn%20and%20wheat%20in%20conventional.%20organic%20and%20biodynamic%20farming.pdf>

Други научни становища и актуална информация в областта на Анализа на данните, получени от системата за известяване за храни и фуражи (RASFF), както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига: <http://corhv.government.bg/>

Източник:

Update of the *Xylella* spp. host plant database – systematic literature search up to 31 December 2022; EFSA Journal 2023;21(6):8061 –

<https://www.efsa.europa.eu/bg/efsajournal/pub/8061>

Още материали по темата можете да прочете в предишни публикации на ЦОРХВ:

Актуализация на данните за растенията гостоприемници на *Xylella* spp. – 37 нови растителни вида, добавени към списъка с гостоприемници

<https://corhv.government.bg/%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9-%D0%A1%D0%BF%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B2-%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B3%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-n-31-1216>

Изготвил:

Николай Спасов, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

28.09.2023 г.